

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1948

Vyhlášené: 03.06.1948 Časová verzia predpisu účinná od: 30.07.1951 do: 31.12.1952

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

118

Z á k o n

ze dne 28. dubna 1948

o organizaci velkoobchodní činnosti a o znárodnění velkoobchodních podniků.

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

ODDÍL I.

Organisace velkoobchodní činnosti.

§ 1

Velkoobchodní činnost, s výjimkou obchodu zahraničního a obchodní činnosti provozované státními finančními monopoly, se vyhrazuje podnikům pověřeným ministrem vnitřního obchodu.

§ 2

(1) Velkoobchodní činností podle tohoto zákona se rozumí po živnostensku v tuzemsku prováděný nákup zboží vlastním nebo cizím jménem na vlastní nebo cizí účet a jeho další zcizování (v téže podstatě nebo po změnách, jimiž se zboží přizpůsobuje ve smyslu § 38a) živnostenského řádu nebo podle § 54 živnostenského zákona potřebám kupujícího, aby byl umožněn jeho odbyť fyzickým nebo právnickým osobám, které je dále prodávají, ve svém podniku zpracují nebo spotřebují, a spotřebitelům ve velkém. Činnost komisionáře a jednatele je vždy činností velkoobchodní.

(2) Za velkoobchodní činnost podle tohoto zákona se pokládá činnost uvedená v odstavci 1 u společností výdělkových a hospodářských, zřízených podle zákona ze dne 9. dubna 1873, č. 70 ř.z., o výdělkových a hospodářských společnostech, na Slovensku u družstev, zřízených podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875, o obchodním zákonu, i když není provozována po živnostensku.

(3) Ministr vnitřního obchodu určí vyhláškou v Úředním listě, kdo se v jednotlivých oborech velkoobchodní činnosti považuje za podnikového zpracovatele, spotřebitele a spotřebitele ve velkém.

(4) Ministr vnitřního obchodu může stanovit, ve kterých obchodních oborech nebo u kterých podniků velkoobchodní činnost nepodléhá tomuto zákonu. Opatření všeobecné povahy vyhlásí v Úředním listě.

§ 3

Ministr vnitřního obchodu stanoví vyhláškou v Úředním listě, ve kterých oborech a v jakém rozsahu mohou výrobci nebo dovozci přímo dodávat suroviny, polotovary, hotové výrobky a pomocné látky všech druhů výrobním podnikům.

§ 4

(1) Veľkoobchodnou činnosťou poverí minister vnútorného obchodu národné podniky obchodné a výnimočne môže poveriť aj iné podniky alebo orgány, pričom zároveň určí rozsah tejto činnosti.

(2) Podniky pověřené podle odstavce 1, věty druhé jsou povinny provozovati velkoobchodní činnost odděleně od své ostatní činnosti. Ministr vnitřního obchodu dozírá na tuto velkoobchodní činnost a může ji kdykoliv svými nebo jím pověřenými orgány přezkoumávati a uděleti pro ni závazné pokyny.

ODDÍL II.**Rozsah znárodnění.****§ 5**

Za velkoobchodní podniky se pokládají, pokud se neprokáže opak, všechny podniky, které provozují činnost uvedenou v § 2, odst. 1 a 2, zejména všechny podniky, které byly dne 25. února 1948 členy Hospodářské skupiny velkoobchodu a zahraničního obchodu.

§ 6

(1) Minister vnútorného obchodu môže znárodnit zoštátnením s účinnosťou od 1. januára 1948 alebo odo dňa neskoršieho niektoré podniky prevádzajúce veľkoobchodnú činnosť.

(2) U podniků provozujících zároveň velkoobchodní činnost podle tohoto zákona a zahraniční obchod podle zákona ze dne 28. dubna 1948, č. 119 Sb., o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství, dohodnou se ministři vnitřního obchodu a zahraničního obchodu, přihlížejíce k tomu, zda převažuje význam podniku ve vnitřním nebo v zahraničním obchodě, podle kterého z obou zákonů se bude postupovat.

§ 7

Velkoobchodní podniky (§ 5), které nebudou znárodněny podle § 6, odst. 1 ani pověřeny podle § 4, zastaví svou činnost dnem, který určí ministr vnitřního obchodu vyhláškou v Úředním listě. Tímto dnem zanikají jejich oprávnění k provozování velkoobchodní činnosti.

§ 8

(1) Znárodněním nabývá stát vlastnictví k znárodněnému majetku.

(2) Znárodněním se týká

- a) nemovitostí, budov a zařízení,
- b) příslušenství podniku počítajíc v to všechny movitosti a práva (licence, živnostenská oprávnění, známky, vzorky a pod.), směnky, cenné papíry, vkladní knížky, hotovosti a pohledávky,
- c) jiných movitostí a práv, než která jsou příslušenstvím podniku.

(3) Majetku uvedeného v odstavci 2 se znárodněním týká, slouží-li nebo je-li určen k provozu znárodněného podniku, i když náleží někomu jinému než vlastníku podniku. Patentů a zásob se znárodněním týká jen, patří-li vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku.

(4) Spolu s podnikem se znárodnňují v rozsahu plynoucím z ustanovení odstavců 2 a 3:

- a) veškeré obchodní podniky a závody náležející vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku,

b) veškeré podniky a závody, které tvoří s podnikem znárodněným hospodářský celek, i když náleží někomu jinému než vlastníku znárodněného podniku.

(5) Náleží-li znárodněný podnik komanditní společnosti na akcie, akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným, znárodnuje se veškerý jejich majetek, jakož i ve stejném rozsahu podniky koncernové, u kterých jim náleží více než polovina základního kapitálu nebo na které mají rozhodující vliv.

(6) Ministr vnitřního obchodu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, může vyjmouti též ze znárodnění jednotlivé majetkové kusy, majetkové soubory nebo práva, pokud jich není nezbytně třeba k provozu národního podniku a ponechat je dosavadnímu vlastníku, kterému může zároveň uložit podmínky, zejména podmínku, že do stanovené lhůty zřídí ve prospěch národního podniku služebnost nebo užívací právo.

(7) O rozsahu znárodnění podle odstavců 2 až 5 rozhoduje ministr vnitřního obchodu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu. Pro řízení o zjištění rozsahu znárodnění neplatí ustanovení vládního nařízení ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb., o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů (správní řízení).

§ 8a.

Pokiaľ v odbore pôsobnosti ministra vnútorného obchodu sa majetok znárodnený podľa tohto zákona nepoužije na zriadenie národného podniku alebo na začlenenie do národného podniku, alebo pokiaľ taký majetok nebude sverený do správy orgánom v odbore jeho pôsobnosti, môže minister vnútorného obchodu taký majetok po dohode s ministrom financií a iným ministrom previesť do právomoci tohto ministra, aby o ňom urobil opatrenie vo vlastnom odbore pôsobnosti, alebo ho môže sveriť do správy komunálnym podnikom alebo za náhradu určenú podľa § 13 ho prenechať iným právnickým osobám.

§ 9

Ministr vnitřního obchodu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, může uložit vlastníku velkoobchodního podniku, jehož činnost byla zastavena podle § 7, aby převedl části majetkových podstat, zejména zásoby zboží, zastaveného velkoobchodního podniku za náhradu podle § 13 do vlastnictví národního podniku, který zároveň určí.

§ 10

(1) Národní podnik, do kterého sa začleňuje majetok znárodneného podniku vstupuje v deň prevzatia do jeho záväzkov. Ak sa začlení majetok do niekoľkých národných podnikov, určí minister vnútorného obchodu, do ktorých záväzkov vstúpia jednotlivé národné podniky.

(2) Ak sverí minister vnútorného obchodu znárodnený majetok do správy orgánom v odbore svojej pôsobnosti, určí zároveň po dohode s ministrom financií, ktoré záväzky s týmto majetkom prechádzajú, a to dňom prevzatia majetku.

(3) Národní podnik, do kterého sa začleňuje majetok znárodnený podľa § 8 ods. 3 a ods. 4 písm. b), ktorý patril niekomu inému než vlastníkovi podniku, vstupuje do záväzkov vyplývajúcich z práv viaznúcich na tomto majetku, a to v rozsahu a za podmienok určených o tom v predpisoch vykonávajúcich dekrét prezidenta republiky č. 100/1945 Sb., o znárodnení baní a niektorých priemyslových podnikov, v znení predpisov ho meniacich a doplňujúcich (ďalej len „dekrét“). Tie isté predpisy platia aj pre úpravu prechodu takých záväzkov, ak sa majetok sverí do správy orgánom v odbore pôsobnosti ministra vnútorného obchodu alebo podľa § 8a prevedie do

právomoci iného ministra alebo sverí do správy komunálnemu podniku alebo prenechá inej právnickej osobe.

(4) Minister vnútorného obchodu môže po dohode s kompetentným ministrom a ministrom financií urobiť opatrenie o prechode záväzkov patriacich ku znárodnenému majetku, ktorý bol podľa § 8a prevedený do právomoci iného ministra alebo sverený do správy komunálnemu podniku alebo ponechaný inej právnickej osobe.

(5) K záväzkom znárodneného podniku nepatria záväzky, podľa ktorých má majetok tohto podniku alebo jeho časť prejsť po dni začiatku účinnosti tohto zákona na tretiu osobu. Za záväzky znárodneného podniku sa nepokladajú ani osobné dane, dávky a poplatky bývalého vlastníka; také záväzky neprechádzajú s majetkom, ktorý bol začlenený do národného podniku alebo sverený do správy orgánom podľa odseku 2 alebo s ktorým bolo urobené opatrenie alebo ktorý bol prenechaný podľa § 8a, ani sa nemožno uspokojiť, pokiaľ ide o ne, z majetku znárodneného podniku. Osobnými daňami a dávkami sa rozumejú daň dôchodková, vojnový príspevok, daň rentová priamo vyberaná, daň z majetku podľa vládneho nariadenia č. 410/1942 Sb., majetkové dávky podľa zákona č. 134/1946 Sb., o dávke z majetkového prírastku a o dávke z majetku, v znení zákonov ho meniacich a doplňujúcich, a mimoriadne dávky podľa zákona č. 185/1947 Sb., o mimoriadnej jednorázovej dávke a mimoriadnej dávke z nadmerných prírastkov na majetku, v znení zákona č. 180/1948 Sb. Spôsob úhrady týchto osobných daní a dávok určí Ministerstvo financií vyhláškou v príslušnom úradnom liste.

(6) Pri záväzkoch, ktoré sú hospodársky neodôvodnené, počítajúc do toho záväzky zo služobných smlúv, zaručujúce zamestnancom neprímerane vysoké platy, zaopatrovacie požitky, odbavné a pod., môže sa národný podnik domáhať zrušenia alebo inej primeranej úpravy. Ak nedôjde o tom k dohode, rozhodne rozhodcovský súd zriadený podľa zákona č. 228/1946 Sb., o rozhodcovských súdoch pre úpravu niektorých záväzkov národných podnikov, v znení zákona č. 272/1948 Sb. Ustanovenia viet prvej a druhej platia primerane tiež, ak ide o záväzky, ktoré prechádzajú so sverením znárodneného majetku do správy orgánom podľa odseku 2 alebo ktoré prechádzajú podľa odseku 4.

(7) Pokiaľ z opatrenia, ktorým sa znárodnený majetok sveruje do správy orgánom v odbore pôsobnosti ministra vnútorného obchodu alebo iného ministra, nevyplýva nič iné, neurčí štát za záväzky znárodneného podniku, ani keď dôjde k úprave záväzkov podľa § 11.

§ 11

Ak je majetok znárodneného podniku ku dňu prevzatia predĺžený, môže národný podnik požiadať súd, aby do výšky všeobecnej ceny aktív predĺženého majetku podniku upravil ku dňu prevzatia uspokojenie záväzkov patriacich k tomuto majetku a určil ich sročnosť, prihliadajúc na hospodárske možnosti národného podniku. To platí obdobne i o komunálnom podniku alebo inej právnickej osobe, ktorým bol majetok znárodneného podniku sverený do správy alebo ponechaný podľa § 8a.

§ 12

(1) Národní podnik může odporovati právním jednáním, která vykonal vlastník majetku znárodněného podle oddílu II po 27. říjnu 1945 v úmyslu poškoditi nebo ztížiti znárodnění nebo zavléci ve svůj nebo cizí prospěch majetkové hodnoty.

(2) Odporovat možno do 3 rokov od prevzatia podniku. Inak platia ustanovenia §§ 46 až 52 občianskeho zákonníka č. 141/1950 Sb.

(3) Právní jednání o převodu velkoobchodních podniků (§ 5) nebo o převodu kapitálových účastí na společnostech, jejichž podniky se znárodnují podle oddílu II, pokud byla uzavřena v době dvou měsíců přede dnem znárodnění, jsou platná jen, schválí-li je ministerstvo vnitřního obchodu.

ODDÍL III.

Náhrada.

§ 13

(1) Pokiaľ nie je ustanovené inak, prislúcha na majetok znárodnený podľa tohto zákona a za majetkové podstaty (ich časti), prevedené do vlastníctva národného podniku podľa § 9, náhrada; platia o nej primerane ustanovenia §§ 7 až 11 dekrétu.

(2) Náhrada sa neposkytuje osobám, ktoré boli alebo budú odsúdené pre taký trestný čin alebo potrestané pre taký priestupok, ktorými prejavili nepriateľský postoj k ľudovodemokratickému poriadku republiky alebo k jej socialistickej výstavbe.

ODDÍL IV.

Národní podniky a jejich organisace.

§ 14

(1) Z majetkových podstat znárodněných podniků, z majetkových podstat nabytých státem konfiskací nebo jiným způsobem, z podniků a závodů, které náleží státu a z jiného majetku státního zřídí ministr vnitřního obchodu v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu a financí, národní podniky nebo je začlení do národního podniku.

(2) Ministru vnitřního obchodu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, přísluší zříditi odštěpný (vedlejší) závod národního podniku.

(3) Zřízení národního podniku nebo odštěpného (vedlejšího) závodu se vyhlásí v Úředním listě.

(4) Ministr vnitřního obchodu může v dohodě s ministrem financí, na Slovensku také po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu a financí, vyjmouti z národních podniků jednotlivé majetkové kusy a práva, nepotřebuje-li jich národní podnik nezbytně ke svému provozu a přenechatí je v dohodě s věcně příslušným ministrem k začlenění do podniků, ústavů, nebo zařízení, které tomuto ministru přísluší zřizovati.

(5) Části majetkových podstat národních podniků vytvořených podle dekretu č. 100/1945 Sb., a podle dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 101 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, ve znění předpisů tyto dekrety doplňujících nebo pozměňujících, které slouží k provozování velkoobchodu, vyjme k návrhu ministra vnitřního obchodu ministr, do jehož působnosti národní podnik spadá, v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení příslušných pověřenců, z těchto podniků a ministr vnitřního obchodu je začlení do národních podniků zřízených podle tohoto zákona.

(6) Rozsah majetku, který stát nadobudol konfiškáciou a s ktorým sa robí opatrenie podľa odseku 1, určí Ministerstvo vnútorného obchodu po dohode s Ministerstvom financií.

§ 16

O právním postavení organisaci národních podniků, o vyrovnání některých daňových závazků, o úhradě za konfiskované majetkové podstaty a o osvobození od daní, poplatků a dávek platí přiměřeně ustanovení §§ 13, 15 až 17, § 18, odst. 1, §§ 19 až 36, 40 až 42 dekretu. Dokud nebude zřízen ústřední (oblastní) orgán, vykonává jeho pravomoc podle §§ 21, 22 a 27 dekretu a § 19,

odst. 2 tohoto zákona ministr vnitřního obchodu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu.

ODDÍL V. Přechodná ustanovení.

§ 17

Ode dne vyhlášení tohoto zákona platí pro vlastníka velkoobchodu nebo jiného provozovatele, u osob právnických pro orgán povoláný zastupovati je navenek, po případě pro národního správce, ustanovení §§ 37 a 38 dekretu, při čemž k platnosti právních jednání přesahujících běžnou správu jest třeba předchozího souhlasu ministerstva vnitřního obchodu, které jej na Slovensku udělí po slyšení pověřenectva průmyslu a obchodu.

§ 18

(1) Do doby, než bude dokončena organisace velkoobchodní činnosti podle tohoto zákona, může ministr vnitřního obchodu na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, do každého velkoobchodního podniku ustanoviti svého zmocněnce.

(2) Zmocněnec spravuje zatímně podnik obdobně podle ustanovení § 37 dekretu. Ustanovením zmocněnce se zrušuje národní správa zavedená podle dekretu presidenta republiky ze dne 19. května 1945, č. 5 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organisací a ústavů, po případě podle nařízení Slovenské národní rady ze dne 5. června 1945, č. 50 Sb. n. SNR, o národní správě.

(3) Pro ustanovení zmocněnce a jeho odvolání platí obdobně ustanovení §§ 14 až 16, 18 a 19 dekretu č. 5/1945 Sb., po případě §§ 13 až 15, 17 a 18 nařízení č. 50/1945 Sb. n. SNR.

(4) Právní jednání vlastníků, držitelů a správců, která se týkají majetkové podstaty podniku, pro nějž byl ustanoven zmocněnec, jsou, pokud k nim došlo po jeho ustanovení, neplatná.

(5) Při výkonu své funkce podléhá zmocněnec dozoru ministra vnitřního obchodu; ustanovení §§ 22 a 23 dekretu č. 5/1945 Sb., po případě ustanovení § 20, odst. 1, věty druhé a §§ 21 a 22 nařízení č. 50/1945 Sb. n. SNR platí obdobně.

§ 19

(1) Dosavadní vlastníci, držitelé nebo národní správci velkoobchodních podniků podají ministerstvu vnitřního obchodu hlášení, jehož vzor vyhlásí ministr vnitřního obchodu v Úředním listě. Toto hlášení jest podati do 15 dnů ode dne vyhlášení vzoru. V řízení musí spolupůsobiti též osoby, které k tomu budou vyzvány ministerstvem vnitřního obchodu. Hlášení má býti podepsáno i závodní radou nebo závodním důvěrníkem; pokud hlášení nepodává dosavadní vlastník nebo držitel znárodněného majetku, je povinen připojiti k němu své vyjádření.

(2) Osoby, uvedené v odstavci 1 jsou povinny spolupůsobiti při sestavování účetních uzávěrek za dobu do znárodnění, pokud k tomu budou vyzvány příslušným ústředním orgánem.

§ 20

Podniky pověřené velkoobchodní činností podle § 4 umístí ve svých službách podle možnosti především zaměstnance podniků dotčených tímto zákonem.

§ 21

Právne úkony a úradne úkony potrebné na vykonávanie tohoto zákona sú oslobodené od poplatkov a dávok. Toto oslobodenie neplatí však pri obchodnej činnosti znárodneného podniku a pri opatreniach urobených likvidátorom pri likvidácii právnickej osoby alebo spoločnosti.

§ 22.

Výťažky (dôchodky) dosiahnuté zo znárodneného podniku až do dňa prevzatia sú súčasťou základu pre vyrubenie dane dôchodkovej, všeobecnej a zvláštnej dane zárobkovej a dane rentovej posledného vlastníka znárodneného podniku pred jeho znárodnením.

§ 23

(1) Ukládá-li soud nebo okresní národní výbor trest na penězích zaměstnanci, zmocněnci, zástupci nebo jinému orgánu fyzické nebo právnické osoby, při jejímž zastoupení byl čin trestný podle § 22 spáchán, může vysloviti, že tato osoba ručí za uložený trest na penězích rukou společnou a nerozdílnou.

(2) Tato osoba musí býti, je-li soudu (okresnímu národnímu výboru) známa, obeslána k jednání v první stolici a je oprávněna přednésti skutkové okolnosti, jež mohou mít význam pro posouzení věci a činiti návrhy.

(3) Výrok o ručení třeba pojmouti do rozsudku (trestního nálezu) a osoba tímto výrokem postížená má právo bráti jej v odpor odvoláním. V řízení pro soudně trestný čin může se veřejný žalobce odvolati také tehdy, když takový výrok nebyl učiněn. O odvolání proti takovému výroku platí totéž, co o odvolání proti výroku o trestu.

(4) Tresty na penězích se dobývají na osobě, již bylo ručení uloženo, podle všeobecných ustanovení platných o trestech na penězích.

§ 24

(1) Při odsouzení pro zločin podle § 22, odst. 1 nebo při odsouzení pro správní přestupek podle § 22, odst. 2 k trestu na svobodě nebo na penězích přesahujícimu jeden milion Kčs uveřejní se rozsudek (trestní nález) v jednom nebo několika denních listech určených rozsudkem (trestním nálezem) na útraty odsouzeného.

(2) Soud (okresní národní výbor) stanoví, zda mají býti uveřejněny i důvody rozsudku (trestního nálezu) nebo jejich podstatný obsah ve znění, které sám určí.

§ 25

Z odsuzujícího trestního nálezu lze se do 15 dnů od jeho doručení odvolati k zemskému národnímu výboru, který rozhodne s konečnou platností. Odvolání jest podati u okresního národního výboru, který nález vydal. Odvolání má odkladný účinek.

§ 26

Přestupky tohoto zákona se promlčují ve 3 letech.

ODDÍL VII.
Účinnosť a provedení.

§ 27

(1) Ustanovení §§ 5, 6, 8, 10, 11, 14 a 16 nabývají účinnosti dnem 1. ledna 1948; ostatní ustanovení dnem vyhlášení.

(2) Tento zákon provede ministr vnitřního obchodu v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Čl. v.

Minister vnitřního obchodu může po dohodě s ministry vnútra a financií preniesť na krajské národné výbory pôsobnosť vo veciach

- a) vynímání jednotlivých majetkových kusov, majetkových súborov alebo práv zo znárodnenia, pokiaľ nie sú nevyhnutne potrebné na prevádzku národného podniku, a ponechania ich doterajšiemu vlastníkovi,
- b) rozhodovania o rozsahu znárodnenia,
- c) ukladania vlastníkom veľkoobchodných podnikov, aby previedli časti majetkových podstát zastaveného veľkoobchodného podniku za náhradu do vlastníctva národného podniku,
- d) určovania rozsahu začlenenia konfiškovaných majetkových podstát.

Čl. VII.

Opatrenia urobené vo shode s ustanoveniami tohto zákona pred dňom začiatku jeho účinnosti sa pokladajú za urobené podľa tohto zákona.

Dr. Beneš v. r.

Gottwald v. r.

Krajčír v. r.

